

LIST S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO S PRILOGO ANGELČEK.

Leto 52.

Ljubljana, julija - avgusta 1922.

Štev. 7.-8.

J. Cvelbar:

Molitev.

Daj, odženi, Gospod,
črno megló s poljá,
varuje naj gorice
Tvoja roka z nebá.

Nismo vredni, Gospod,
mi stari, nismo vredni!
Toda potrebni! A glej, kaj
bodo otroci nam bedni?

Gospod, Tvoj bič je hud
in skelí kot škorpíjon,
kadar kaznuje na deci
naših krivic legíjon.

Daj nam, naj zažari
med listjem sočni sad,
polno, kakor je cvetja
bila nasula pomlad.

Daj, poženi v lat
v polju zelena žita,
naj oplodi jih veter
in Tvoja volja častita!

Šopek cvetja h kraljevi poroki.

*Vžgite se, jasni vrhunci gorá,
v mílih slovenskih kresovih!
Dihnite radost v dehteči dan,
okenca rožna v dolinskih domovih!*

*Dajte cvetličja, ve solnčne dobrave,
z zlatimi koški stojimo,
srca so naša polna ljubezni,
h kraljevi poroki hitimo.*

*Z belimi šopki slovenskih marjetic
pota poročna bomo pokrili,
z vonjem rezéd in nageljnov živih
solnčnoožarjeni zrak prepojili.*

*Solnčnoožarjena pota naj hodi
narodu v blagor kraljeva dvojica,
dolgo ohrani ju Kralj vseh vladarjev,
čuvaj ju zvesto nebeška Kraljica!*

M. Elizabeta.

Kralj Aleksander I. — Kraljica Marija.

Veličanstvi kralj Aleksander I. — kraljica Marija.

V svežem veselju je drhtela te dni naša mlada država SHS. Pomlad je sinila tudi v naš kraljevi dom: vladar troedinega naroda, kralj Aleksander, je sklenil 8. junija t. l. v Belgradu zakonsko zvezo z romunsko princezino Marijo, s tem osrečil sebe, utrdil državo in z novimi upi prešnil vso mlado Jugoslavijo.

Kralj Aleksander I. je bil rojen dne 4. dec. 1888 na črnogorskem Cetinju kot drugi sin tedanjega kneza in nedavno (16. 8. 1921) umrlega našega prvega kralja Petra Osvooboditelja iz rodu Karagjorgjevičev. Njegova mati je bila črnogorska kneginja Zorka, hči rajnega črnogorskega kralja Nikite Petroviča Njegoša. Komaj dve leti staro je knežje dete že izgubilo svojo mater (4. 3. 1890). Globoko potrfti oče knez Peter je zapustil črnogorske višave in se naselil s svojimi tremi otroki (princezino Jeleno in princema Jurijem ter Aleksandrom) v rajski Ženevi ob Ligurijskem morju. Tam je preživel Aleksander — posebni ljubljenec očetov — svojo prvo mladost, njegova ognjevitá, vedežejna duša je pa prejemale prve nauke iz ust skrbnega roditelja, ki je bil svoji deci hkrati oče in mati. Malo dorastel je bil sprejet princ Aleksander z bratom Jurijem vred v kor pažev (plemičev) na ruski carski dvor. Tam je ostal do svojega 15. leta, ko je prevzel njegov oče Peter (12. 6. 1903) kraljevsko čast in oblast v Srbiji. Z njim vred je tudi mladi Aleksander tisti dan prvič stopil na srbska tla. V tistem, mirnem življenju je potem doraščal in se izobražal doma in v inozemstvu v vseh potrebnih vedah in vojaških znanostih. Leta 1909. je bil po odpovedi svojega brata Jurija proglašen za prestolonaslednika; leta 1912, štiriindvajset let star, pa imenovan za poveljnika I. armade. V času prve balkanske vojske je pri Kumánovem (11. 10. 1912) sijajno zmagal nad Turki; 15. oktobra je že zavihrala srbska zastava nad trdnjavo Skoplje. V drugi balkanski vojski je bil prestolonaslednik Aleksander istotako navzoč v vsaki večji bitki in često cele ure v ognjeni črti. Pri Kalimkamenu se je boril v strelskem jarku z orožjem v pesti poldrugo uro proti komaj 150 korakov oddaljenemu

protivniku. Dva dni kasneje je vztrajal tri ure na neki važni postojanki, ki je bila med tem časom razbita od 160 šrapnelov.

Ob izbruhu svetovne vojne je postal Aleksander regent, da je s tem nekoliko olajšal skrbipolno življenje svojemu težko izkušenemu očetu-kralju. In potem so prišla tri leta nepopisnih vojnih viharjev in grozot, dnevi neboletnih dvigov in grenkih razočaranj, celo begunstvo in pregnanstvo, toda mladi regent je zvesto vztrajal pri svoji zvesti armadi, nje ostanke iznova zvaril in izpopolnil na otoku Krfu in se pojavil z novim ognjem na čelu neupogljive armade pred Solunom. In njegove nade niso ostale neizpolnjene. Leta 1918. se je vrnil kot zmagatec na čelu svoje vojske v svojo prestolico Belgrad. Potem so mu posijali pokojnejši in solnčnejši dnevi, sicer ne dnevi brez skrbi, pač pa vztrajnega dela za ugotovitev in utrditev mlade države. Meseca avgusta 1921. je prevzel vladarstvo države SHS, meseca januarja (8. 1.) letos se pa zaročil z romunsko princezijo Marijo.

Kraljična Marija — danes naša ljubljena kraljica — je tretji otrok romunskega kralja Ferdinanda I. in njegove soproge-kraljice Marije Sachsen-Koburg-Gotha. Rojena je 8. januarja 1900, torej v 25. letu. Starejša od nje sta brat Karel (roj. 15. 10. 1893), sedanji romunski prestolonaslednik, in sestra Elizabeta (roj. 11. 10. 1894), ki je soproga grškega prestolonaslednika. Romunska kraljeva obitelj je v sorodu skoro z vsemi večjimi evropskimi dinastijami. Kraljična Marija je bila znana po vsej Evropi kot iskrena ljubiteljica umetnosti, osobito glasbe. Med svetovno vojno je z zglednim sočutjem delovala po raznih bolnicah, po končani vojni pa dalj časa bivala na Angleškem. Bila je na Romunskem posebna ljubljena naroda.

Dal mili Bog visokima poročencema bogat zaklad sreče, blagoslova in miru na pot v družinsko življenje, da bi bil njihju dični kraljevi dom dolga dolga leta jugoslovanskim bratskim narodom to, kar je solnce dnevu: vir luči in gorkote, rasti in moči!

Jernej Popotnik:

Dan zvonijo!

Iz spanja in sanj se je zdramila in dvignila glavo.

»Dan zvonijo...«

In ustnice so ji vzdrhtele, in na licih ji je zablestel smehljaj.

Dan zvonijo, ker je nedelja. Sveta nedelja, dan Gospodov. Zunaj potrkavajo zvonovi v zgodnjem jutru, v jablano ob oknu so se zapletli brneči glasovi in skozi mrak se vijejo v sobo, brné nad posteljo in zvončkljajo v srce...

Pogledala je po otrocih, ki so še spali. Minčica in Tinka na postelji kraj nje, Manči in Slavko pa v kotu. In šepnila je glasneje:

»Otroci, dan zvonijo...«

Dan tako lep, srebrn-sveto nedeljo, Gospodov dan! Z vonjavo naskropljen se giblje mrak v sobi, da se utrinja siromašna in gola, kakor presekana od mavrice. Jablana ob oknu šumlja kakor z zvončki posuta, in vsa dolina se drami, se razteza in vztrepetava...

Dan šumeč, svetel zvonijo. Že izginja mrak, že prožijo veje jablane svoj pozdrav mlademu zlatozorju. Dan vriskajoč, poln lepote — v njem valujoče žitno polje, med poljem steza, na stezi proti cerkvi pa ona z otroki, vsi praznično oblečeni. Minčica in Tinka belokrilki s pentljicami v laseh, kakor dva metuljčka; Manči in Slavko pa v žoltilih slamnikih, vsi veseli, čebljajoči...

Zdrknila je mati s postelje in sklenila roke na prsih.

Tinka se je zbudila: »Mama...«

In za njo še Manči, Slavko in Minčica: »Mama...«

Kleči mati ob posteli, s smehljajočimi očmi, v zabliskih prvih jutranjih žarkov svetla kakor bel angel, z nagnjeno glavo in dvignjenimi rokami.

Tinka je sedla na posteljo in se zagledala proti oknu: »Solnček!«

In za njo še Manči, Slavko in Minčica: »Solnček!«

Ko so vstali in se je kadila na mizi že kava, je odprla mati okno nastežaj:

»Nedelja, otroci!«

Tinka je plosknila z dlanmi:

»Nedelja... nedelja! Solnček... solnček!«

Vsa soba se je napolnila s solncem.

Stali so ob oknu: mati smehljajoča, otroci vriskajoči okrog nje, vsi oblitni s solncem.

Zunaj, sredi šumečega dne, so pa vabili zvonovi.

Jernej Popotnik:

Sanje.

Doma je bila iz doline Pake in je velikokrat pripovedovala Petru Mucu, da pojde v Ameriko, kadar bo velika. Peter Muc ji seveda ni verjel, samo smejal se ji je. Toda Olga je trdovratno zatrjevala, da pojde, pa naj jo stane, kar hoče. Peter Muc ji je nagajal z zapečka: »Prej bo naša muca v Ameriki kakor ti.« Nagajal je pa le gluhim stenam, ne pa Olgi.

Ko je minila zima in je nastopila pomlad, je zlezel Peter Muc z zapečka in se napotil na zeleno polje, ki se je razprostiralo za vasjo. Tam je sedel na trato in zavzdihnil:

»Oh, da bi bile že enkrat črešnje zrele!«

Peter Muc je namreč nadvse cenil črešnje.

Tedaj je zavzdihnila tudi Olga, ki se je pritihotapila za njim iz hiše.

»Oh, da bi bila že enkrat velika, da bi šla lahko v Ameriko!«

Peter Muc se je posmejal.

»Olga, ti si nepoboljšljiva! Bodi že enkrat tiho o tisti tvoji Ameriki in pojdi mi rajši natrgat zvončkov, ki jih imam tako rad!«

»Pojdiva jih skupaj trgati!« je poskočila Olga in ploskala z drobnimi rokami. »Tudi jaz jih imam rada, zvončke, da veš, ne samo ti!«

»No, pa pojdiva oba!« je odločil Peter Muc.

Šla sta v tihi, senčni dol pod vasjo, kjer se je vila v sencah stari-kavih vrb in nagnjenih jelš leno in počasi kakor sita kača temnozelena Paka. Zvončki, visoki in beli, so v dolgi vrsti bingljali iz sočne trave in prijazno pozdravljali mlada prišleca, ki sta priskakljala do njih.

»Kako lepo!« je vzkliknila Olga.

»Tukaj bi si postavil hišo in bi nikamor ne šel...« je rekel Peter Muc. »Sedel bi pri oknu, jedel suhe hruške in gledal polže, ki prav tako počasi hodijo kakor ti, Olga, kadar ti je treba iti v šolo...«

»Že zopet mi nagajaš, Peterček!« se je razjezila Olga. »Zdaj ti pa povem, da komaj čakam, da bi šla v Ameriko!«

»In jaz komaj čakam, da bi že enkrat zlezel na črešnjo!« ji je odgovoril Peter Muc. »Zdaj pa glej, kako znam jaz plezati!«

In dečko se je naglo zasuknil in pričel plezati na smreko, ki je visoko in ponosno stala ob reki Paki. Kobacal je urno po deblu navzgor, se skrnil v gosto vejevje, pokukal za hip iz smrečine, potem se pa splazil še dokaj hitro naprej od veje do veje proti vrhu. Že blizu vrha je naenkrat pomolil svojo debelo glavo iz vejevja, in oči so mu žarele od veselja.

»Olga! Olga!«

Olga je trgala zvončke. Ko pa je začula glas Petra Muca, je pogledala naglo kvišku in se začudila:

»Tako visoko si se prikobacal? Kaj pa je tam?«

»Gnezdo sem našel,« je razložil dečko; »in v gnezdu so mladi ptiči.«

»Pusti ptiče in pojdi doli! Jaz sem lačna in grem domov!«

Peter Muc pa je rekel:

»Kajne, da znam dobro plezati, Olga? Ali vidiš, kako sem visoko! Ho, ho, to je lepo tukaj gori!«

Ko je priplezal Peter zopet nazaj, je imel hlače raztrgane in roke razprskane. Olga je rekla:

»No, zdaj pa le pojdiva domov! Zvončke sem že natrgala, pa lačna sem!«

Vrnila sta se domov na holm. Stara mati je čepela na pragu, imela na nosu velike, zaprašene očali, in je brala iz praktike. Gledala je na rdeče svetnike in ugibala, kdaj bo gromelo, kdaj se bo bliskalo, kdaj bo deževalo in kdaj snežilo.

»Jutri bo pa oblačno — tako kaže pratika!« je pokimala, odložila pratiko, jo zavila v rdečepikasto rutico, snela z nosa očali, popihala z njih prah ter vstala.

Peter Muc in Olga sta prišla do praga:

»Tukaj — zvončke sem vam prinesla, mamica!« je rekla Olga.

»Oh, zvončki, zvončki!« se je razveselila starka, ko je zagledala zvončke.

»Jaz vem pa za ptiče, mamica!« je povedal Peter Muc. »Splezal sem na smreko in sem našel gnezdo in v gnezdu ptiče...«

»Lepo, lepo!...« je pohvalila starka otroka. »Zdaj pojdemo pa kar jest.«

Obednica je bila široka in lepo pometena, tako da ni bilo nič smeti v njej. Miza je bila nizka in črviva. Dvoje lesenih, nagnitih klopi je viselo ob njej tik zida. Skozi odprto okno je pihal pomladanski veter proti veliki, s kuhanimi hruškami napolnjeni skledi, ki je stala na sredi mize. Muhe so že letale pod stropom. Skozi okno je pribrenčal debel, kosmat čmrlj in pičil Olgo na spodnjo ustno, ko je segla z roko po hruško. Olga je zaplakala. Rada bi se bila maščevala nad črnim hudobcem, toda čmrlj jo je še pravočasno odkuril iz izbe.

Obedovali so tiho, molče. Po obedu pa so šli spat na trato pod staro krivenčasto češpljo in so legli. Najprvo je malo zadremala stara mati, z zvončki v naročju. Za njo je tudi malo zadremal Peter Muc. Navsezadnje je pa zaspala Olga, ki jo je bolela od čmrljevega pika otekla ustna.

Zadremali in zaspali so pod češpljo in vsem se je sanjalo. Stari materi se je sanjalo o zvončkih. Petru Mucu pa so se prikazale v sanjah črešnje, vse lepo sveže, sladke in sočne. In tudi o ptičih se mu je sanjalo.

Najlepše sanje je pa imela Olga. Vozila se je v Ameriko na lepi, pisani ladji. Morje je bilo svetlo in mirno. Jadra so žarela v solncu — pihal je ugoden veter. Olga se je sprehajala po barki in prepevala pesmice o Jurčku, ki je šel na tuje, in o žabici, ki kvaka v mlaki. Mornarji, kosmat in bosonogi, so plezali po vrveh, capljali po krovu in govorili čuden

jezik, ki ga Olga ni razumela. Ko je bila ladja že sredi morja, se je zgodilo nekaj strašnega: z obrežja je priletel debel čmrlj in je pičil Olgo naravnost na spodnjo ustno. Olga je prestrašeno zakričala in se je zbudila.

»Uf, take sanje!« je zavzdihnila. »Zdaj pa že ne maram v Ameriko, da bi me pikali čmrlji!«

In pri tem je ostala.

Lucijan († J. Murn-Aleksandrov):

O naši Ninici.

Oj, ta Nina, naša pridna Nina!
Glejte jo, ves dan tam v koti
mirno, sključeno sedi in nihče
v delu njenem je ne zmoti.

Zdajle punico je položila
v postelj, mehko prerahljano,
uspavanko zraven je zapela
zanjo, revico zaspano.

Zdajle vzela škatlico je belo,
škatlico, nje žive sanje —
pa saj res je čez vso mero lepa,
in kar v nji je, ni vsakdanje.

Oj, kako je varno, varno vzela
ven iz nje — golobov parček,
za golobi slikano Marijo,
a za njo — ojoj! oltarček —

Pa spet pridno, neumorno pridno
Nina dela in popravlja,
zdira in nato še bolj pazljivo
delo težko to ponavlja.

Potlej pa, kako pobožno moli,
sklenjeni ima ročici,
nizko se priklanja pred oltarčkom,
v levi molek, križ v desnici . . .

Včasih le se Ninica utruji
in v pobožnosti zakima . . .
No, pa saj popolnosti na sveti
nihče, tudi ona nima.

No, pa saj na sveti vsakdo mora
odpočiti si od dela.
Pa bi Nina pri oltarčkih sama
tega delati ne smela?

P. Krizostom:

Jezus — detinskih src prijatelj.

Mati Suzana,
od solnčnih pramenov obdana
ni sveža vsa od junijske nedelje,
h Gospodu pripelje
tri bisere jasne,
tri pličice glasne,
dve hčerki in sinčka.

„Tvoja roka polna je dobrot:
blagoslôvi, o Gospod,
Zoro, Doro, Benjaminčka!“

Detinskih src prijatelj
v otroke svoj globoki,
milostni pogled uprè.

Sramežljivo Benjaminček
lilijo pobesi v roki,
milo v Rešenika zre:

„Tale limbar, Jezus moj,
na moji je gredici zrastel —
sprejmi ga — naj bo tvoj!“

Za njim smehljaje Zora mala
šopek rož Gospodu rada bi dala.

Le Dora s sklenjenimi prstki
brez darila Bógu zrè v obraz.
Nekaj rada bi mu razodela,
a zamrl ji je v prsih glas.

Vsevedni pa že vé za njene
želje:

„O blagor tebi, dobro dete!
Srce mi daješ svoje v dar?
Največje moje je veselje,
da sem nedolžnih src vladar.“

Rahlo jo Gospod poboža,
da zardè ji lica kakor roža.

V ozadju dva apostola stojita,
v kraljestvo zlatih dni strmita.

Tedaj Gospod povzdigne svete
roke
in blagoslôvi blažene otroke.

Ivo Ziljan:

Mali ljudje.

pravljicah skoro vseh narodov se nam kažejo pritlikavci kot nadnaravna bitja, ki delujejo v samoti na razne načine. Že v grškem in rimskem bajeslovju najdemo taka bitja pod različnimi imeni. Tudi Indijci, posebno pa stari Nemci, so pripisovali škratom veliko delavnost. Germansko bajeslovje pripoveduje, da so nastala ta bitja iz krvi in kosti morskega orjaka. Dajali so tudi štirim glavnim vetrovom vzhodu, zahodu, severu in jugu imena palčkov. Kot glavni opravek palčkov pri njih velja kovaštvo. Z izkušnostjo in umetniško dovršenostjo, podedovano od prednikov, pa tudi z lastnim spoznavanjem skritih moči, kamenov in rastlin pomagajo palčki prijazno ljudem, so jim na pomoč s svetom in dejanjem. Iz sredine zemlje, kjer stanujejo skupaj z več kralji v lepi palači, prihajajo opolnoči ven in škropé ob času suše polja in trate. To tiho in skrivno delovanje je bilo vzrok, da so jih smatrali stari ljudje za majhne in nevidne. S pomočjo pokrivala ali čarovnega plašča so se pa storili tudi sami nevidne, in kdor je kakemu škratu ukradel pokrivalo, je dobil s tem gospodstvo nad njim, in če si je nadel njegov klobuk, je postal neviden in s tem povečal svojo moč. A pripoveduje tudi ljudska pravljica, da imajo škratje poleg moči, da koristijo, tudi moč, da lahko škodujejo. Če se človeka dotaknejo, če vanj dihnejo ali ga pogledajo, človek zboli in često tudi umrje. Ljudem sicer dajejo bogata darila, vendar pa, če so zlata, prinesejo s seboj večkrat tudi pogubo, kajti z zlatom je prišel greh na svet.

To so pravljичni pritlikavci. Toda na svetu so tudi resnični pritlikavci, to se pravi, ljudje nenavadno majhne postave, ker je bil razvitek njih telesa vsled kateregakoli vzroka oviran. Z majhno postavo je često združen še tudi slab razvitek telesnih delov: debela glava, kratke noge, čokate telo; tudi so duševno navadno slabo razviti. Vendar pa se dobe tudi pritlikavci, ki so telesno zelo lepo razviti.

Že v najstarejših časih so služili taki majhni ljudje v razveseljevanje drugim. Odličnjaki in knezi so jih imeli za posebnost na svojih dvorih, za igralce in pa seveda tudi za to, da so se z njimi bahali. Osobito so jih imeli precej v Rimu za časa cesarjev in pa od 15. do 18. stoletja. Rimljani so poskušali celo z umetnimi sredstvi preprečiti otrokovo rast in jih narediti za pritlikavce. Cesar Domicijan je ukazal v igrah borilcev nastopiti takim malim možakom. Mark Antonij je imel človeka, ki se je imenoval Sizif in je bil visok komaj 60 centimetrov. Cesar Komodus (Commodus) je imel tudi enega, ki ga je klical za Filokomoda (Philocommodus), pa tudi rimske gospe so imele često pritlikavce. V prejšnjih časih ni bilo skoro dvora, kjer ne bi bili imeli vsaj enega, pa tudi več pritlikavcev. Celó na sultanovem dvoru so se našli, nastavlil jih je sam cesar Soliman.

V Franciji je bila navada, da so imeli pritlikavce posebno za časa Franca I. in Henrika II. Tako so ondaj nosili v kletki okrog nekega starega pritlikavčka, a neka deklica iz Normandije je bila v 18. letu šele 36 centimetrov visoka.

V Italiji je priredil kardinal Vitelli l. 1566. pojedino, pri kateri je streglo 34 pritlikavcev. Neki poljski plemenitaš, Boroslavsky, je bil visok 56 cm, njegov starejši brat 68 cm, sestra 42 cm; drugi bratje pa so merili čez poldrug meter. Prej omenjeni Boroslavsky je bil bistrega duha in dobrega spomina. Računal je zelo spretno in govoril dovršeno nemško in francosko razen materinskega jezika. Nadvojvoda Friderik Avstrijski je imel 34 cm dolgega pritlikavca. Tega so l. 1568. pri poroki vojvoda Viljema Bavarskega z Renato Lotrinško prinesli v pogači na mizo, in je potem v pozlačeni obleki z zastavico v roki izstopil iz nje, pa hodil po mizi in se vsem lepo priklanjal.

K najznamenitejšim pritlikavcem pa spada brez dvoma slavni Bebe. Njegov pravo ime je bilo: Nikolaj Ferry. Rojen je bil l. 1749. v Plaisnes v vojvodini Salins v Lotaringiji. Njegovi starši so bili kmetje, po rasti navadne velikosti. Pri rojstvu je bil ta pritlikavček dolg samo 16 cm. Zaradi njegove šibkosti so ga nesli h krstu v skledi, v kateri je bilo natlačeno perje. Njegova zibelka je bila dolgo časa stara coklja. V osemnajstem mesecu je začel govoriti, in ko je bil star dve leti, je že sam hodil, čeprav so bile njegove noge tako majhne, da je imel čevlje dolge 3 cm. Ko je bil star šest let, je tehtal nekako 8 kg, »velik« pa 30 cm. Vkljub temu je bil pa telesno popolnoma razvit in se je veselil trdnega zdravja. Poljski kralj Stanislav ga je vzel na svoj dvor, ga tam pridržal in mu dal ime Bebe, in pod tem imenom je postal splošno znan. Njegov razum je bil pa skrajno nerazvit, in vsi trudi, da bi ga izobrazili, so bili zastonj. Ugačala mu je samo glasba, in le za to je kazal nekaj razuma. Navadno je hodil po kraljevi mizi ali pa sedel na robu njegovega naslonjača. Nekoč je zašel v travo, ki je bila večja od njega, in je, misleč da je zašel, začel klicati na pomoč. — Vendar pa je znal biti tudi hud, posebno razdražen. Nekega dne se je zelo razhudil, ker je božala princeza Talmond, ki ga je poučevala, v njegovi bližini malega psička. Jezen ji je iztrgal psa, ga vrgel skozi okno in rekel: »Zakaj ljubite njega bolj kakor mene?«

V šestnajstem letu je dosegel višino 44 cm in je vzrastel v zdravju. Od tedaj pa se je videlo, da je vedno slaběji. Njegova hrbtenica se je upognila na petih mestih, glava je klonila naprej, noge so postajale slabe in ena lopatica v rami se je povescila. Zrastel pa je vkljub tej bolezni naslednje leto še za 8 cm, a njegove poteze na obrazu so bile od tega leta brez svežosti, tako da je bil kakor življenja sit starček. K temu je prišla vedno naraščajoča slabost, da je mogel storiti komaj 100 korakov, ne da bi mu bilo treba počivati. Proti vremenskim vplivom je bil zelo občutljiv; šel je samo ob gorkem vremenu na prosto. Umril je 9. junija

1764., skoraj 23 let star in 66 cm visok. Njegov gospodar mu je dal napraviti spomenik z latinskim napisom. Oboje je še ohranjeno.

Posebno priljubljeni so bili pritlikavci v Rusiji, zlasti za časa Petra Velikega. Pri nekem knežjem svatovanju l. 1710. v Petrogradu je pogostil knez Menšikov dva poročenca in je med drugim ukazal prinesiti na mizo tudi dve pogači. Ti dve je car odprl z nožem. In dve oblečeni mali mladenki sta skočili iz njiju in sta začeli plesati po mizi. Splošno je veljalo tedaj v višjih krogih za čast, da so imeli pritlikavce. Zbirali so jih iz vseh delov države, tako da jih je bilo v Petrogradu lepo število. V Rusiji se je tudi često zgodilo, da so se ti mali ljudje med seboj poročili. Moral je biti čuden vtis, ki ga je dobil neki popotnik v mestu Jeniseisk, kjer je videl pritlikavca šestdesetih let in njegovo drugo ženo s petimi otroki. Tudi princeza Natalija je poročila l. 1713. dva svoja pritlikava človeka med seboj. Pri tej priložnosti so morali biti navzoči vsi ruski pritlikavci, ki jih ni bilo manj ko 93.

Posebno čudna je bila neka pritlikavska ženitev l. 1710., 24. novembra, od katere nam je ohranjen še popis. Že dan pred poroko sta se vozila okoli dva lepo oblečena pritlikavca na vozu s tremi kolesi in z lepó okrašenima konjema, da povabita svate. Dva dvorjanika sta jahala pred njiju vozom. Na poročni dan sta bila ženin in nevesta poročena v vojaški cerkvi. Pred sprevodom je šel pritlikavec, oblečen v maršala, z lepo maršalsko palico; za njim pa je korakal poročni par in za tem car z ministri, knezi, bojarji in višjimi častniki. Nato vsi navzoči pritlikavci, 72 po številu. Pripadali so carju, carinji, knezu Menšikovu in drugim velikašem, ali pa so dospeli iz najoddaljenejših kotov države, nekateri po 200 milj daleč. Koncem sprevoda so šli številni gledalci. Ko je vprašal v cerkvi svečenik ženina, ali hoče vzeti prisotno nevesto za ženo, je ta odgovoril: »Te ali nobene druge,« in nevesta je odgovorila na vprašanje, ali hoče vzeti ženina za soproga: »To se vendar razume samo po sebi.« Car sam je držal po ruski navadi nad njima venec in po poroki ju je peljal v palačo kneza Menšikova in tam v tisto dvorano, kjer so bili pogoščeni gosti pri poroki vojvoda kurlandskega. Tu je posadil ženina in nevesto k drugim pritlikavim gostom k mali mizi, ki je stala sredi dvorane. Vendar sta sedela ženin in nevesta na različnih straneh mize, in čez oba je bil razpet baldahin. Za postrežbo jima je bil določen maršal z osmimi slugami, seveda tudi pritlikavci, ki so imeli našive na ramah. Na strani dvorane je pa stala ozka miza, kjer so sedeli car, vojvoda kurlandski, Menšikov, kneginja kurlandska s svojimi sestrami, druge odlične gospé, ministri in generali, in sicer tako, da so bili obrnjeni s hrbti proti steni, da so mogli zadosti složno opazovati vedenje malih svatov. Maršal s svojimi podmaršali je pristopil k carjevi mizi in je med zvoki godbe izpil čašo vina na carjevo zdravje. Mali topovi, ki bi bili sicer ta dan izstreljeni, so počivali, ker je istege dne umrl sin kneza Menšikova. Po obedu so pa pritlikavci plesali, kar je bilo gotovo videti zelo smešno. Šele proti polnoči je bilo slavlje končano.

Koncem 18. stoletja je pa navada, da so imeli na dvorih pritlikavce, izginila; slavnosti knežje gospode so prišle ob prijetno zabavo, ki so jim jo nudili pritlikavci. Od tedaj so se pomešali pritlikavci »med ljudstvo«, kazali so se za denar ob cerkvenih slovesnostih in letnih semnjih. Neki Šved, 32 cm visok, se je napotil v svojem 40. letu na »umetniško potovanje« skozi Nemčijo — mnogi stari Nemci so ga dobro pomnili. Tudi neka ženska iz Vogežov, 66 cm visoka in 64 let stara, je dolgo hodila okoli po svetu. Slaven pritlikavec je bil tako imenovani admiral Tom Pouce, ki se je prekucaval v svoji gala-uniformi po mizi, žvenkljal z ostrogami, preteče vihtel sabljo in kadil smotko, ki je bila polovico manjša kakor on sam. Kadar je govoril, so se ga otroci zelo zbal, kajti njegov glas je bilo slišati kakor kikerikanje petelina. Po mnenju nekaterih je že umrl, po mnenju drugih pa še živi v Londonu bogat od »zaslužkov«, ki si jih je pridobil s svojimi predstavami. V zadnjih časih se je spet kazal marsikak pritlikavec proti plačilu tu in tam, a ljudje dandanes nimajo več posebnega zanimanja za take izrednosti. In to je tudi prav : Kaže napredek v civilizaciji in plemenitost.

Viri : Dr. Paul Hess: »Die deutsche Mythologie.« — Dr. Johann Habicht: »Der Mensch und sein Organismus.« — Karl Altstein: »Die Zwerge.«

Leop. Podlogar:

Iz zgodovine kranjskih trgov.

6. Lašče.

(Nadaljevanje.)

Rakor vsa Kraško-dobrepolska kotlina, severno od Lašč, je bila tudi kotlina južno in jugovzhodno pod sedanjim trgom Lašče v sivi starodavnosti jezerišče. Voda si je pa tekom stoletij poiskala podzemeljsko pot in otekla. V predrimski dobi je bil ta svet vsaj nekaj obljuden. Na hribu svetega Roka, jugovzhodno pod trgom, je bilo prazgodovinsko gradišče. To gradišče je imelo zvezo skozi Ponikve in Staro apno z gradiščem na Sloki gori nad Turjakom in to zopet na eni strani z gradiščem na Golem, na drugi pa z gradiščem na Tabru v šentjurski župniji.¹ Stara cesta od Čušperka preko laškega gozda je ostanek rimske ceste, ki je držala na Lužarje. Po vsem gorskem grebenu od Strmeca v Bloški župniji preko Lužarjev v laški župniji in dalje proti Krvavim pečem in od tam na Rakitno so bile izpeljane »rimske šance ali ajdovski zid«. Preko teh »šanc« je držala rimska cesta. Vodila je od Cerknice preko Blok

¹ Izv. Muz. dr. 1904. 139.

do vasi Sela (1½ ure od Roba). Tu so imeli Rimljani svojo močno utrjeno carinsko postajo. Od tu je peljala cesta čez Mačkovec, Purkače, pod Kureščkom, čez Golo, Skrili in Dobravce do Iga. Za gorskim grebenom med Lužarji in svetim Primožem je bila večja rimska naselbina. V to je razen prej omenjene poti od Iga, čez Sela, držala tudi rimska cesta od Čušperka preko Lašč in Lužarjev.²

Vihre ljudskega preseljevanja so se gotovo dotaknile tudi tega sveta. Ljudstva, ki so drla proti Italiji, so se držala rimskih potov in cestâ. O laškem kraju pa ne vzemo do rimsko-nemške vlade ničesar. Ti vladarji so pa podelili v XI. stoletju oglejskim očakom — da so imeli preko njih očakovine nemoten in neoviran prehod — večji del naše Notranske in Dolenjske. Očaki so pa zopet podeljevali ta podarjeni svet raznim plemičem, da so jim bili kot svetnim gospodom bojni zavezniki. Tako nahajamo v velikoláškem okolišu že v XII. stoletju sledove o Turjaških, Ortenburžanih, Sovneških in Heunburžanih.³

Na prošnjo treh savinjskih mejnih grofov: Henrika, Dietrika in Majnholma⁴ je ustanovil oglejski očak Peregrin I. (1132—1161) cistercijski samostan v Stični leta 1136. Ti grofje so odstopili svoja zemljišča v Stični za gradbo samostana, ker je kraj ustrezal vsem zahtevam pravil cistercijskega reda, in dobili so zato v zameno manj vredna zemljišča v šentviški župniji v bližini Stične.

Deset let pozneje je podaril Dietrik tudi svoje posestvo v Laščah »villam in Lasis« stiškemu samostanu. Stiški menihi so iztrebili gozde pri Laščah in tam ustanovili pristavo kakor ob Krki na bajnofu (Wein Hof). Pozneje so priredili enako pristavo tudi na Slévicí. Njih sosedje so bili Heunburžani, ki so se začeli pripraviti z menihi zaradi mej. Na ukaz oglejskega očaka se je leta 1230 določila natančna meja.⁵ Iz takrat izdane listine posnamemo, da je bil stiški svet ondaj že precej obsežen. Razprostiral se je v okviru te-le meje: Od Lužarjev do Lašč in od tam do Rášice je delala mejo pot, po kateri je speljana sedanja cesta. Od vasi Rášice je bila pa meja potok Rašica do svočega izvira na Lužarjih.

Učeni zgodovinar Franc Richter⁶ dokazuje, da so bili omenjeni plemiči Heunburžani turjaškega rodu. Vendar je pa po zatrdilu mlajših zgodovinarjev bolj verjetno, da so bili iz rodu grofov Plajenskih. Ti so bili mejni grofi v savinjski pokrajini in sorodni z rodом Sovneških, ki so imeli od nekdanj svojâ posestva okoli Dobrépolj in Ribnice.⁷ Ker je bila njih posest osredotočena v višnjegorskem gradu, so se imenovali tudi plemiči Višnjegorski.

² Müllner, Emona 92—93, Blätter aus Krain 1861. Die Römerschanzen in den Julischen Alpen. Hitzinger.

³ Mell, Entw. Kr. 61—64.

⁴ Beri: Časopis za slovenski jezik, književnost in zgodovino 1919. str. 193—200.

⁵ Schumi, U. u R. B. II. 55.

⁶ Archiv II. 1830.

⁷ Mell, Entw. Kr. 63.

Menihi so velikoláški svet obljudili in obdelovali. Bili so prvi dušni pastirji takratnega ondi bivajočega ljudstva. Sezidali so prvotni cerkvi v Laščah in na Slévicí. Listina iz leta 1230. nam pove, da je bival v Laščah menih Herand kot oskrbnik (magister). Danes pa ni med ljudstvom nobene spomina več na bele menihe. Stiški samostan namreč so koncem 14. stoletja opravljali slabi gospodarji. Marsikaj samostanskega posestva se je moralo odprodati. Že leta 1300. najdemo na Slévicí druge gospodarje, Turjaške.⁸ Še hujše pa je bil samostan prizadet za časa turške sile. Takrat izginejo menihi iz tega ozemlja popolnoma.

Turki so okoli Lašč večkrat in hudo razsajali. Posebno hudi napadi so se izvršili leta: 1415., 1469., 1471., 1472., 1473., 1528., 1546., 1598. Najhujši napad pa, ob katerem so Turki ta kraj popolnoma razdejali, se je izvršil leta 1528. Takrat so napadli Kočevje, Ribnico, Ortnek, Nadlišek, Bloke, Lož in Cerknico. Požgali so, kakor poročá Trubar sam, cerkev svetega Jerneja na Rášici, v Laščah in napadli tabor na Slévicí. Tabor so sicer obvladali, morijo je pa preprečila nagla in nenadna pomoč od strani kranjskega plemstva. To pomoč so ljudje pripisovali priprošnji Marijini, kateri na čast je zložil Laščan Josip Stritar v pesmi »Turki na Slévicí« lep hvalospev.

(Konec.)

⁸ Schumi, Arch. II. 252—262.

M. Fontana d. C.:

Zakaj?

Misel moja plove
daleč na jug,
na solnene jadranske bregove.
Tam postoji
in se začudi.
Tam obstrmi in vzdrhti ...
In kot v težkih sanjah tresoč se otrok
zaplaka misel
ob teh bregovih
v teh grenkih dnovih — — —
Zakaj pač, zakaj — ?
Bili nekđaj naš raj.

J. E. Bogomil:

V gozd!

Ni odlegel, pa ni! Kakor burja! Moral je iti z Manico po jagode. Kar bos in brez klobuka. Ne toliko radi jagod, ampak radi — gozda. Toliko lepega je že slišal o gozdu. Tam menda pojó drugačni ptički kakor doma na vrtu. Pa vse drugače pojó! Tam je tudi drevje vse drugačno; visoko, mogočno pa košato, Gor do vrha niti ne moreš videti — tako visoko je! Pa debelo drevje, da bi Milče sam ne mogel obseči vsake smreke ali bukve. Vse take reči mu pripovedujejo stari oče o gozdu; potem bo že res. Danes bo pa sam videl. Pa tudi studenček pod skalo, ki ima tako hladno vodo, bo tudi videl — oče mu pravijo »ledenec«. Najbolj pa tišči v gozd seveda radi tega, da bi tam postavil mlinček. Samo mlinček, brez jezu. Voda namreč teče po hribu dol, pa je ni treba nič jéziti. Samo žleb bo napeljal, in voda bo tekla sama na mlinček.

Ah — seveda — končno dobrota vseh dobrot v gozdu bodo pa le jagode! Rdeče jagode in borovnice pa robidnice pa maline. Sama sladka imena gozdnih dobrot!

Pa sta šla v gozd — ni odlegel! — Milče in Manica. Vsak s svojo košarico. Manica je nabirala zase, Milče pa zase. Pa je bil Milče premalo previden. Ali pa še ni vedel, da raste v gozdu tudi trnje. Robida ga ima, divja roža ga ima, pa še ta in druga rastlina. Mogoče pa, da je bil Milče preveč pogumen? Znabiti je mislil, da mu trnje ne more kaj narediti, ker ga varuje sama Manica? Kar brezskrbno je nabiral jagode. Pa ga je nekaj zaščemalo v prstku, da je zavpil:

»Asa, asa! Ojoj! Bolil!«

Pa kar stekel je k Manici, da pogleda, kaj mu je — asa! — pa se je zbodel še v nogo.

Zdaj je morala pa Manica res na pomoč. Izdrila mu je trn iz nože, pa je bilo brž dobro. Spet je lahko stopil na nogo. Pa mu je izdrila trn še tudi iz roke in še enega, pa še enega... Pa se je iz rane pokazala kri. Ojej — prava rdeča kri! Milčetu se je začel pačiti obraz. Ojej — če čreva zvedó! Smrt bo nemara? Krémži se in kisa, joka in stoka, da mu tekó solze ko lešniki debele po licih. Nič več ne more nabirati jagod. Kdo bo nabiral, če mu teče kri?

Res, pa spet ni odlegel in ni! Kakor burja! Morala sta z Manico domov. Gozd se je Milčetu tisti dan hudó zameril. Ne radi jagod, ampak zato —! Zato, ker tudi ni tak, kakor si je Milče umišljal.

Bolit

Ivan Langerholz:

Naši izleti.

III. Na Ratitovec.

Ze dolgo časa je nas izzival plešasti Ratitovec, velikan selške doline. Dolgo časa se nam je posmehoval, zlasti, odkar je sédel Italijan na njegov tilnik. Mi pa smo ga gledali iz daljave, gledali njegove robove in pečine, pa smo se ga skoraj bali. On je videl naš strah in godel sanj pri sebi: »Hm! Na Sveti Jošt prileze vsak otrok! Pa se nekaj postavljate! Domišljavci! Bojazljivci!«

To nas je zdražilo. To izzivanje.

In prišel je dan, ko smo rekli: »Na Ratitovec pojdemo! Kdo bo šel?«

Precè; se jih je oglasilo. Eni so držali svojo besedo, drugi je pa niso mogli. Starši se boje za svoj drobiž. Rajši imajo žive otroke doma kot mrtve v ratitovskih pečinah. Kdo bi jim to zameril? Ali dobrih trideset junakov se nas je pa le vzdignilo nekega jutra, pa smo šli polni navdušenja in veselja na pot s trdnim namenom, da ne odjenjamo, preden ne stopimo Ratitovcu na ponosno glavo.

Ob štirih zjutraj smo odrinili na pot. Tisto uro je pa nekaj otrok doma pod odejo točilo bridke solze, ker niso smeli z nami. No, pa je že tako: Odreci si! Že v zorni mladosti se treba privaditi zatajevanju. Saj smo si mi tudi pošteno odrekli na vrhu Ratitovca, kajti imeli smo vsega dosti, samo vode je manjkalo.

Ob sedmi uri smo bili že na Prtóvču.

Prtóvč! Malo je bil znan širnemu svetu. Odkar je pa na Prtóvču tako rad bival dr. Janez Ev. Krek, štokarjev iz Selc, oče naše Jugoslavije, znan in slaven po vsem slovenskem svetu in še dalje, se pa tudi Prtóvč sveti v zarji Krekove slave. V prijazni cerkvi na Prtóvču so bili naši otroci pri dveh svetih mašah. Po tem opravilu smo si malo ogledali cerkvi-
co, ki je to leto (1920) videla Abrahama — stara je bila ravno petdeset let — ogledali smo si tudi novi zvonik in pod njim smo se malo podprli.

Ratitovec pa še vedno ni verjel, da ga bomo spravili pódse.

»Takile otroci, kakor je Potočnikov Tonček, Janovčeva Ivanka ali pa Iletova Franica, naj stopijo na me! Oho! Te ga pa ne pustim!«

Tako je godel stari očanec Ratitovec, mi smo si pa mislili svoje. To smo si misliti: »Naprej! Na Ratitovec!«

Torej naprej!

Kmalu smo zagledali na pobočju Ratitovca prekrasno cvetoči ravš ali bljuvanec (rododendron). Oh, kako je bil lep! Kar pri njem bi bili ostali, pa bi ga bili trgali in nesli domov celo naročje. Pa ne! Doma bi se nam smejali, če bi povedali, da nismo bili na vrhu gore. In Ratitovec! Da bi njegova obveljala? Le naprej! Po dolgem Razoru, po sedlu, ki pelje med

obema glavama kosmatega in gladkega Ratitovca naprej! Spet nov pozdrav! Pritlični planinski borovec stoji pred nami. Malo večji je kakor naši otroci. In če si upa tak pritlikavec stati skoraj na vrhu Ratitovca, pa bi si mi ne upali? Le naprej!

»Klunk! Klunk! Klunk!« Iz daljave se je začul kravji zvonec. Takrat se je posmejalo srce Demšarjevemu Franceljnu. Hotel je videti, kako se pase živina po planinah. Kmalu je zagledal krave prav na vrhu Ratitovca in bil je zadovoljen.

Proti enajsti je šlo, ko smo stopili na vrh Ratitovca. To je bil razgled, da je bilo veselje! Najprej nas je očaral velikan Triglav. Glavo je imel zavito v meglo. Nekdo, ki je šel z nami in nas dobro zabaval, je dejal, da ga znabiti zob boli. Menda je slišal to zabavljico oče Triglav — odgrnil je svoj zavoj in pokazal, da mu glava ni nič zatekla. Gori v kotu, prav na koncu divne Gorenjske, se je pa skušala Kepa, da bi presešla triglavega velikana, pa se ji dosedaj še ni posrečilo. In dalje tam po vrsti: Golica, Stol, Begunjsčica, Dobrča, Zelenica, Storžič, Grintovec in njegovi sosedje — vsi so imeli glave v oblakih. Na zahodu je pa ljubka Črna prst pozdravljala svoje slovenske otroke, in stricu Krnu je bilo videti, da se ne počuti dobro pod italijansko komando. Njegovo ime je slovensko, če ga Italijani še tako pačijo in zavijajo.

V ospredju teh velikánov smo pa zagledali svoje bolj domače znance: Blegoš, Koprivnik, Mladi vrh, Stari vrh, Ljubnik in Sveti Jošt. Doli v sinji daljavi je pa stala kakor osamljena, zapuščena od vseh drugih, naša znanka Šmarna gora. V vznožju pa dolga in široka ravnina: rodovitno Sorško polje, kjer se bo enkrat vojskovalo sedem kraljev in bodo pod Zidančkovo smreko, ki bo takrat imela sedem vrhov, skleпали mir. Potem pa kranjsko, kamniško in ljubljansko polje. Le o n a se nam noče pokazati — zala Ljubljana!

Malo spomina si moramo tudi odnesti z vrh Ratitovca, nekaj planinskega cvetja? Kdo bi to zameril takim novopečenim hribolazcem? Še celó Ratitovec je bil toliko prijazen, da nam je pokazal pri odhodu nekaj planik, najlepšega planinskega cvetja. Nabrali smo ga onstran demarkacijske črte.

S tem bogastvom smo se vrnili na Prtóvč. Tam smo se še enkrat priporočili ljubi Materi božji. Nato smo jo pa udarili po strmi gorski poti na Jesenovec, skozi Železnike po Smolevski grapi nazaj domov.

Noč nas je spet dala. Veselo smo privriskali na domače griče, da so doma ostali takoj spoznali: nobenega ni snedel Ratitovec. Veselo smo privriskali domov, da je lahko vsak vedel: dobro se jim je godilo.

In takrat so se vsi poskrili, tisti preroki in preročki, ki so nas strašili, češ: »Le pojdite, le! Pa bo prišel dež pa ploha pa toča, pa bo treskalo, vi se boste pa kremžili. Pa po skalah boste popadali, pa vas ne bo več nazaj.«

Hvala Bogu, da ni bilo nič tega. Prav zdravi in zadovoljni smo vsi prišli z Ratitovca, pač pa zelo trudni, kar je za mlade ljudi tudi prav.

Modrost v pregovorih, domačih in tujih.

Ljudje. (Dalje.)

Modri ljudje radi molčé.
 Modri ljudje vedó, pogumni storé.
 Modri ljudje imajo jezik v srcu, norci pa srce na jeziku.
 Modri ljudje mrjó in norci jih pokopavajo.
 Modri ljudje hiše zidajo, norci jih kupujejo.
 Modri ljudje se tudi radi ob hvalnicah redé.
 Dobri ljudje se radi solzé.
 Imenitni ljudje ne bero radi dolgih pisem.
 Imenitni ljudje imajo pravico in moč v roki.
 Imenitni ljudje so bili tudi enkrat majhni.
 Imenitni ljudje se tudi lahko spotaknejo.
 Za bogatimi ljudmi nihče ne joče.
 Bogati ljudje se redé, ubogí pa množé.
 Bogati ljudje malo spé.
 Kjer so bogati ljudje, ni nič poceni.
 Bogatih ljudi norost je tudi modrost.
 Mladi ljudje naj rabijo ušesa, ne ust.
 Mladi ljudje imajo stare za norce.
 Mladi ljudje vse boljše vedó.
 Od otrok in starih ljudi se malo hvale dobi.
 Ljudje, ki nimajo zob, največ prežvečijo.
 Mali ljudje imajo pogosto velika srca.
 Mali ljudje se z jezikom branijo.
 Mali ljudje včasih velike reči store.
 V malih ljudeh je največ modrosti.
 Mali ljudje se hitro zjézé in brž odpusté.
 Lačni ljudje ne gledajo na skledo, ampak v skledo.
 Leni ljudje imajo največ opravkov.
 Brezverni ljudje kmalu iznoré.
 Sirovim ljudem in hudim psom idi s poti!
 Tihim ljudem in nemim psom ni zaupati.
 Čim hujši so ljudje, tem hujši časi.
 Kdor hoče priti ljudem v zobe, mu ni treba storiti nič narobe.

Kar je v ustih ljudi, ni vedno prazno.
 Po ljudeh se ravnaj, ljudje se ne bodo po tebi.

Ljudje se ne merijo na vatle in ne tehtajo po centih.

Dokler ljudje pojó, jih še iz cerkve ne bo.

Kar je ljudem všeč, je kmalu prodano.

Kdor za druge ljudi krađe, bo zase obešen.

Ljudi lažje z zgledi vladaš ko s postavami.

Če so ljudje zdravi, je zdravnik bolan.
 Kakršni so ljudje, takó govoré.

Kdor z ljudmi občava, jih že spoznava.

Kdor pred tujimi ljudmi joka, solze trati.

Drobiž.

Pridnost in vztrajnost. V Pragi je nedavno postal doktor modroslovja bivši čevljarski pomočnik Adolf Fišer. Ko je bil star 20 let, se je vpisal v 6. razred gimnazije. Po izbruhu vojske je moral pustiti šolo in odriniti na bojišče. Prišel je v rusko ujetništvo. Tam se je posebno pridno učil tujih jezikov. Sedaj govori v sedmih jezikih. Iz ruskega ujetništva je pobežnil leta 1918, ter napravil doma takozvano zrelostno skušnjo ali maturo ter se je nato vpisal kot dijak na praško vseučilišče. Te dni je postal doktor.

Zdravljenje z vodo, ki je najbolj poceni, pa morda tudi najbolj uspešno, se je zadnje čase nekoliko opustilo in pozabilo; pa bi bilo prav, če bi na to naravno zdravilo »knajpanje« zopet in zopet opozarjali. Lani je bil stoletni rojstni dan znanega župnika in zdravnika z vodo: Sebastijana Kneippa (rojen 17. maja 1821, umrl 17. jun. 1897 v mestecu Wö-rishofen na Bavarskem). Pri nas se za to znamenito stoletnico ni nihče zmenil, dasi je mož stoterim in stoterim okreplil razrahljano zdravje, nekaterim pa rešil celó življenje. S številnimi knjigami pa nadaljuje še danes širom sveta svojo zdravilno dobrotelost, ki skoraj nič ne stane. Njegova knjiga »T a k o b i m o -

r ali živeti!« je izšla že v 31. izdaji; druga knjiga »Moja oporoka« je tiskana že v 32. izdaji; tretja »Zdravljenje z vodo« je pa razširjena med ljudmi v 500.000 izvodih; »Velika Kneippova knjiga« pa je razprodane 50.000. Slovenci imamo malo knjižico, ki daje navodila po Kneippovem načinu za dravljenje z vodo. Imenuje se »Domači zdravnik« po naukih in izkušnjah župnika Kneippa. Izdala jo je »Družba sv. Mohorja« prvič l. 1892.

Kdor se poslužuje vodnega zdravljenja, ne sme pretiravati; zlasti pa mora natančno paziti, kako je za posamezne slučaje raba vode predpisana, kako se je treba varovati prehlajenja i. dr.

Pripomnimo še, da je bil župnik Kneipp sin preprostega tkalca, Pastirska in tkalska služba mu ni kaj ugajala. Bil je slabotnega zdravja ter je srčno hrepenel, da bi postal duhovnik. Lotil se je učenja in prejel v 31. letu sveto mašniško posvečenje. Radi bolehanja je v dijaških letih marsikaj trpel. Večkrat so mu celo pljuča krvavela, in se je bilo bati, da bo moral zgodaj umreti. V skrbeh za svoje zdravje si je iskal sveta v knjigah. V roke mu je prišla knjiga »Pouk o moči in učinku sveže vode na človeško telo«. Ta knjiga ga je zelo osrčila. Polagoma je jel uporabljati polive in lahne kopeli, a brez posebnega izboljšanja. Nato je hodil parkrat na teden tričetr št ure daleč k Donavi, se je v naglici skopal v vodi in pohitel urno nazaj. V kratkem se mu je vrnila moč in vedrost. To je bil prvi uspeh, ki mu je dal poguma in vztrajnosti. Spoznal je zdravilno moč vode, in napredoval čimdalje bolj v tej stroki.

Slovstvo.

Rožica s Krasa. Življenjepis vzornega mladeniča Ernesta Mlakarja, padlega v vojski 16. avg. 1916. V zled in posne-manje vsem slovenskim fantom izdalo uredništvo »Bogoljuba«. V Ljubljani 1921. Cena Din 3.—. Čisti dobiček te knjižice se bo porabil za prvo slovensko misijonišče v Grobljah, kamor bi bil rajni Mlakar vstopil, če bi bil še živel. — To je

reš čtivo zlata vredno tudi za vas, ljubi otroci. Dolgih naukov ne berete radi. V tej knjižici tudi ni suhih naukov, ampak živo življenje. Tudi imate tu mladeniča, ki ni živel pred več sto leti, tudi ne v tuji deželi, ampak je bil naš sodobnik in naš rojak — rožica s Krasa. Knjižica se naroči z naslovom: Misijonišče v Grobljah, p. Domžale.

A. Čebular:

Uganke.

(Nadaljevanje.)*

8.

Črni potniki iz dalje
glad za sabo vlačijo,
po vaseh beračijo. (Vrta.)

9.

Zlat kolaček,
v njem kovaček
kuje, kuje —
ogelj zemljo razsvetljuje.

(Luna.)

10.

Striček obeša
se na drevesa,
trda peresa
k deblu pritiska,
da brž ujame,
kadar zavriska. (Zolna.)

11.

Štirje palčki se lovijo,
v redu vedno se vrstijo:
prvi cveten ima pas,
drugi za klobukom klas,
tretji z jabolki je rdečimi,
zadnji z biseri iskrecimi.

(Letni čas.)

12.

Mènda kar za šalo
gleda k nogam — v ogledalo.
Kaj pa vidi? — Mačice,
ki imajo tačice
skrite v košku svilnatem.

(Vrba.)

* Glej »Vrtec« 1922, št. 3—4, str. 46.

13.

Toliko imam peres,
kakor v lozi je dreves,
a noben ne piše nič:
ugani me, če nisem —?

(?)d)

(Nadaljevanje.)

Rešitev besedne uganke v 5.—6. številci:

Sveti Alojzij Goncaga.

Rešitev rebusa v 5.—6. številci:

Česar se človek v mladosti uči, to ga
pogosto na starost redi.

J. E. B.

Naloga.

35 zlogov imate. Iz teh zlogov napravite: imeni dveh nadangelov, ime preroka iz stare zaveze, imeni dveh žensk iz stare zaveze, štiri moška in tri ženska krstna imena. Če ta imena prav razvrstite, dajo začetne črke pozdrav angelov.

Zlogi: a-, a-, al-, an-, bi-, -cet, -cij, da-, -el-, -el-, -fa-, -fi-, -ge-, -ha-, -ha-, -he-, i-, -i-, -ja, ja, jus-, -la-, -la-, -la-, -li-, mi-, -na-, -ni-, ra-, ra-, -tor, -tin, vik-, -za-, zo-.

Listnica uredništva.

Branislav Mil: »Vstajenje« prilično porabimo, slike bi ne mogli. — **Vz:** »Ivanček« je vseeno prevsakdanja reč. — **Višemir:** Mor-da prozo svoječasno, a pesem je malo previsoka za obzorje naših čitateljev. — **Žorže:** Za Veliko noč prepozno došlo. — **Hriberski:** To ni razumljivo, niti uredniku, kaj šele otrokom! — **V—v:** Ni vredno tiska. — **Gojmir Gorjanko:** Imate talent. Stvarjajte malo, pa tisto dobro. — **Miladin:** Vam velja isto. Pretežkih oblik se lotevate. Pod roko nam je prišel listek iz uredniške zaloge prejšnjih let. Na njem je pesmica s podpisom »Aleksej Andrejev«. To je bil psevdonim Oton Župančiča, zdaj že slovečega pesnika, pod njegovimi mladostnimi pesmicami. Čujte, v kakó skromni obliki je pesnik pričel:

Noč.

Polnočna ura z lin brni
v dremotno mesečino
in vetrc skoz tišino
tajinstveno lahko pihlja.

Na vrtu astre, georgine
glavice trudne klanjajo
in zlate sanje sanjajo
in zibljejo se v vetrcu.

In lističi zeleni
na drevju trepetajo
in v sanjah šepetajo
o sreči nepoznani...

Primerjajte s tem svoje proizvode, pa boste lahko uvideli, zakaj ne morete napredovati. Potem pa še nekaj Vam in vsem takim: Zapišite vsako pesmico na poseben listič! Preden jo urednik prepiše, že rajši drugo vzame.

Rebus.

Rešitev in imena rešilcev — ki se sprejemajo le tekom 14 dni po izidu lista — v prihodnji številki.)